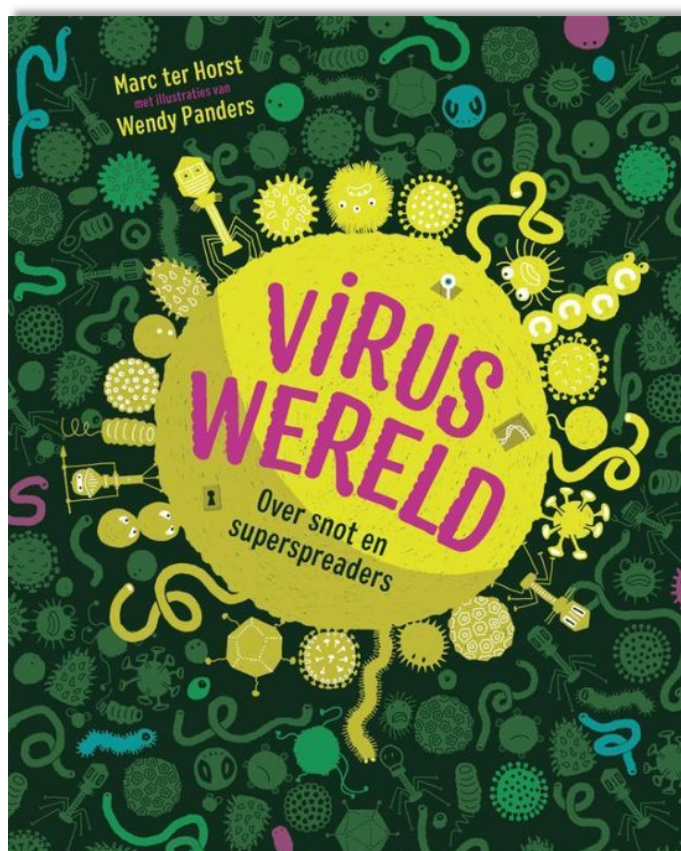


De **Woutertje Pieterse Prijs** in de klas
Tips om de mooiste boeken uit 2021 in te zetten

LESTIPS voor GROEP 7 en 8 van het BASISONDERWIJS



De Woutertje Pieterse Prijs bekroont de mooiste boeken die het afgelopen jaar zijn verschenen. Er zijn zes boeken genomineerd, die geschikt zijn voor kinderen vanaf 9, 12 en 15 jaar.

Om leraren te inspireren aan de slag te gaan met actuele én goede kinder- en jeugdboeken, bieden wij lestips bij de genomineerde boeken uit 2021 aan. Dit jaar voor de bovenbouw van het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs.



Voor wie zijn deze lestips?

Deze lessuggesties richten zich op het boek *Viruswereld* van Marc ter Horst en Wendy Panders (Uitgeverij Gottmer), een boek dat geschikt is voor kinderen vanaf 9 jaar. Deze lestips zijn bedoeld voor de bovenbouw van het basisonderwijs.

Viruswereld van Marc ter Horst en Wendy Panders

In dit boek maak je kennis met virussen en alles wat daarmee te maken heeft: wat het verschil is met bacteriën, hoe ze zich verspreiden, hoe ze je ziek maken, wat je kunt doen om ze dwars te zitten, hoe virusuitbraken ontstaan, wat we eraan kunnen doen en hoe vaccins ons beschermen. Marc ter Horst vertelt op aantrekkelijke wijze wat er allemaal omgaat in de viruswereld. De vele voorbeelden brengen het onderwerp tot leven, terwijl virussen dus geen levende organismen zijn. De grappige infographic-achtige illustraties van Wendy Panders zorgen bovendien voor extra informatie; ze ondersteunen de tekst niet alleen, maar breiden de tekst uit met extra inzichten.

Kenmerken:

- verhalende non-fictie
- infographics
- wereldoriëntatie / mens & natuur
- gezondheid
- nepnieuws

Uit het juryrapport

Een sterk non-fictie boek dat glashelder inzicht geeft in alle aspecten van het virus en de pandemie. De informatie is verluchtigd met fraaie, humoristische tekeningen en uitgebalanceerde composities. Viruswereld is een feest om te lezen, maar ook een boek waar kinderen echt wijzer van worden en dat ze bewapent met kennis.

Werken aan verhaalbegrip en het ontwikkelen van literaire competentie

Rijke teksten

Verhalende informatieve jeugdboeken lenen zich goed om ontdekkingen te doen, na te denken over de wereld om ons heen en nieuwe begrippen te leren. Leerlingen breiden hun woordenschat al lezende, ontdekkende en denkende uit. Leren wordt zodoende betekenisvol doordat leerlingen zich via verhalen actief verdiepen in onderwerpen. Hiervoor zijn rijke teksten nodig met rijk taalgebruik, die geschreven zijn vanuit vakmanschap. Teksten met uitbreidende illustraties dragen bij aan het vergroten van het begrip. *Viruswereld* is zo'n rijke tekst met rijke illustraties. (Meer informatie over rijke teksten in *Rijke taal* van Erna van Koeven & Anneke Smits, 2020)

Praten over boeken

Door te praten over boeken, gaan leerlingen ontdekken wat ze van een boek vinden. Ze leren hun gedachten onder woorden te brengen, naar elkaar te luisteren en te reageren op argumenten van anderen. Zo leren ze ook boeken te verbinden aan hun eigen belevingswereld. Volgens de bekende Britse leesbevorderaar Aidan Chambers is praten over boeken onlosmakelijk verbonden met lezen, want door iets hardop te zeggen, krijgen we helder wat we ergens van vinden (*Leespraat*, p. 87 en 99). Door met elkaar van gedachten te wisselen over boeken, breng je kinderen verder in hun (lees)ontwikkeling.

Een virus of een bacterie? | Verwerking 1 [fragment p. 14-23]

Infographic tekenen (in duo's)

Voorlezen [fragment p. 14-19]

Lees het fragment voor. Laat ook de illustraties erbij zien. Vraag dan naar wat virussen zijn, hoe je ze herkent en hoe ze effect hebben (gehad) op het leven. Kennen de leerlingen ook het verschil tussen virussen en bacteriën? Vertel dat ze dit gaan uitzoeken.

Verschillen en overeenkomsten [fragment p. 20-23]

Laat de leerlingen in duo's werken en laat ze lezen over de verschillen en overeenkomsten tussen virussen en bacteriën. Ze mogen er ook verder in het boek over lezen. Ze noteren alles wat ze tegenkomen. Verzamel daarna alles op het bord en laat per duo één verschil of overeenkomst noemen. Noteer het in kolommen:

OVEREENKOMSTEN BACTERIE-VIRUS	VERSCHILLEN	
	BACTERIE	VIRUS

Voeg er vervolgens nog twee *kolommen* (zie hieronder) aan toe om een vergelijking te kunnen maken tussen een ziektevirus en een computervirus. Laat de leerlingen overeenkomsten en verschillen bedenken tussen een ziektevirus en een computervirus. Schrijf ook deze inbreng op het bord.

OVEREENKOMSTEN BACTERIE-VIRUS	VERSCHILLEN			OVEREENKOMSTEN VIRUS-COMPUTERVIRUS
	BACTERIE	VIRUS	COMPUTERVIRUS	

Infographic

Er zijn nu een heleboel woorden verzameld. Laat leerlingen weer in duo's werken. Welke elementen vinden ze het interessantst? Hoe zouden ze dit beeldend kunnen weergeven? Vertel dat ze een infographic gaan maken: een tekening met elementen die nuttig zijn en informatie geven. Wijs op de illustraties in het boek en benoem de informatiewaarde van de illustraties. Op welke manier vullen de tekeningen de tekst aan?

Help de leerlingen met een stappenplan / vragenlijst:

1. Richt je je op virussen en bacteriën of op een ziektevirus en een computervirus?
2. Ga je een overeenkomst of verschil tekenen?
3. Wat vind je de belangrijkste informatie?
4. Hoe kun je dit tekenen?
5. Maak samen de infographic.
6. Laat jullie infographic aan een ander duo zien en bekijk zelf die van hen.
7. Bespreek de infographics met elkaar: Welke informatie wordt verteld? Is het meteen duidelijk wat je ziet? Wat snap je niet? Geef tips ter verbetering?
8. Ga met de tips aan de slag en verbeter je infographic.

Presenteren

Hang alle infographics op in de klas.

Waar of niet waar? | Verwerking 2 [fragment p. 96-97]

Debat (met de hele klas)

Lessuggestie

Bekijk de lesbrief die Marc ter Horst bij het boek *Viruswereld* heeft gemaakt. Laat de leerlingen in duo's werken aan **Lesblad waar / niet waar** (op p. 5) van de lesbrief van Marc ter Horst: <https://marcterhorst.nl/kinderboeken/viruswereld/lesbrief-viruswereld/>

Debat

Poneer de stelling:

Vaccins zijn gevaarlijk en daarom kun je ze maar beter niet nemen!

Verdeel de klas in 2 groepen.

De ene groep is voor de stelling en de andere groep tegen. Laat elke groep argumenten bedenken en laat ze een woordvoerder kiezen.

Zet de groepen letterlijk tegenover elkaar in de klas. Iedereen neemt plaats en je noemt de stelling.

Je laat dan eerst de groep aan het woord die voor de stelling is. De woordvoerder mag de stelling verdedigen. Dan mag de woordvoerder van de anderen hierop ingaan en argumenten noemen.

Daarna vindt het debat plaats. Als iemand iets wil zeggen, gaat hij/zij staan. Je bent zelf de gespreksleider en geeft beurten. Probeer er ook voor te zorgen dat leerlingen op elkaars argumenten reageren en dat er geen herhaling plaats vindt. Rond het debat na 10 minuten af. Bespreek dan na: wie vonden de leerlingen het beste in het naar voren brengen van argumenten? Of wie heeft volgens de leerlingen het best op een ander gereageerd?

Aan de slag | Verwerking 3 [fragment p. 31-45]

Creër je eigen virus (groepswerk)

Op pagina 117 wordt verteld wat je zelf kunt doen om een pandemie te voorkomen. Bespreek dit met de leerlingen. Wat kun je zelf? Hoe worden virussen veroorzaakt? Wat zou je kunnen veranderen? Welke invloed heb jij?

Het positieve virus

Bedenk daarna of er virussen bestaan die positief zijn voor de maatschappij. Iets waar iedereen wat aan heeft, bijvoorbeeld een *LEESVIRUS* of een *VREDESVIRUS* of een *MOOI-KLIMAATVIRUS*?

Laat de leerlingen in groepjes een eigen positieve ontwikkeling bedenken waarmee ze de wereld kunnen verbeteren. Wat is heel erg belangrijk voor iedereen? Van welk virus worden zij enthousiast? Laat ze hier campagne voor gaan voeren.

Hoe kunnen ze dit virus op anderen overdragen? Ze kunnen hier hoofdstuk 2 bij gebruiken over het verspreiden van virussen. Laat ze een stappenplan bedenken voor hun virus. Kunnen ze deze stappen ook visueel maken? Laat ze een poster maken om ervoor te zorgen dat hun klasgenoten geïnfecteerd raken met hun virus.

Meer lezen

Andere verhalende en informatieve boeken over virussen of bacteriën:

- *Het geheime leven van virussen* (2020) van Ellas Educac Collective en Mariona Tolosa Sistere; Lies Lavrijsen (vert.), Uitgeverij Van Halewyck.
- *Het wonder van jou en je biljoenen bewoners* (2015) van Jan Paul Schutten en Floor Rieder, Uitgeverij Gottmer.
- *Spookpokken. De jacht op Morigan Crow* (Nevermoor; dl. 3) (2020) van Jessica Townsend; Lia Belt (vert.), Uitgeverij Luitingh-Sijthoff.
- *Virusjager* (2020) van Ton Koene, Uitgeverij Clavis.

Andere verhalende informatieve boeken van Marc ter Horst en Wendy Panders:

- *Palmen op de Noordpool. Het grote verhaal van klimaatverandering* (2018), Uitgeverij Gottmer.
- *De wortels van Oranje en andere weetjes over Nederland* (2017), Uitgeverij Lannoo.

Bronnen

- Broekhof, Kees, & Pater, Nicolien de (2013). *Praten over boeken op de basisschool*. (Kwestie van lezen; dl. 2). Amsterdam: Stichting Lezen.
https://www.lezen.nl/wp-content/uploads/2021/01/kwestievanlezen2_def.pdf
- Chambers, Aidan (2012). *Leespraat. De leesomgeving & Vertel eens*. Leidschendam: NBD Biblion.
- Koeven, Erna van, & Smits, Anneke (2020). *Rijke taal. Taaldidactiek voor het basisonderwijs*. Amsterdam: Boom uitgevers.

Deze lestips zijn ontwikkeld door Loes Reichenfeld (LEES met LOES) in opdracht van de Stichting Woutertje Pieterse Prijs. Ze worden aangeboden dankzij de steun van de Brook Foundation en De Versterking.

www.woutertjepieterseprijs.nl

www.leesmetloes.nl

© Stichting Woutertje Pieterse Prijs en LEES met LOES, 2022